

Výstava Tanec v československém umění a fotografii v roce 1936 a Výstava tance v roce 1938

Ladislav Beneš

V meziválečném období došlo v Československu k rozvoji modernistického tanečního umění, s nímž bylo spojeno zřizování soukromých škol uměleckého tance různého zaměření, určených převážně pro amatéry. Školy vyvíjely vlastní uměleckou činnost, přední osobnosti zakládaly taneční skupiny, spolupracovaly s výtvarníky, hudebníky a divadelníky. Taneční umění získalo větší společenskou pozornost a ocenění, vzbuzovalo zájem vzdělaných kruhů a jeho tvůrci usilovali o emancipaci svého oboru i jeho profesní serióznost. V roce 1934 vznikl Svaz Tanec-Rytmika-Gymnastika (dále TRG), jehož členy byli pedagogové a majitelé tanečních škol různého zaměření. Jedním ze zakladatelů *Svazu TRG* a prvním předsedou byl přední český taneční kritik a estetik Emanuel Siblík. Svaz si kladl za cíle nejen hájit zájmy svých členů, ale i působit v oblasti zvyšování odborné a pedagogické úrovně, usiloval o zavedení státních zkoušek pro majitele tanečních škol a pořádal přednášky, praktické lekce, taneční večery a soutěže. Jedním ze způsobů popularizace tanečního umění ve společnosti bylo i pořádání akcí pro veřejnost, jako byly obě výstavy, kterým je věnován následující text.

Výstava Tanec v československém umění a fotografii¹ v Mánesu v roce 1936

„Výstava dokumentuje snahu moderního našeho tance scénického o součinnost a závodění s ostatními obory uměleckými a touhou spoluvytvářeti nové umělecké hodnoty, přičemž hodnoty tradic nabyté jsou udržovány a rozhojňovány technicky dokonale vyzbrojenými silami.“²

V roce 1936 se *Svaz Tanec-Rytmika-Gymnastika* v součinnosti se *Svazem výtvarných umělců Mánes* představil veřejnosti výstavou *Tanec v československém umění a fotografii*, která se uskutečnila ve dnech 10. 1. až 2. 2. ve výstavní síni Mánes.

Příprava výstavy

Iniciativa k uspořádání výstavy přišla od Emanuela Siblíka a jeho první schůzka s přípravným výborem *Svazu výtvarných umělců Mánes*³ se uskutečnila 27. 5. 1935 v bytě

¹ B. Pch. „III. informační večer v Mánesu“. *Národní listy*. 30. 1. 1936, s. 5.

² Předmluva E. Siblíka ve sborníku k výstavě z roku 1936.

³ Přípravný výbor SVU Mánes: Václav Špála, arch. Jaroslav Fragner a prof. arch. Otakar Novotný.

architekta Jaroslava Fragnera za přítomnosti jeho manželky, tanečnice a členky Svazu Milči Mayerové.⁴ Během trvání výstavy se Svaz TRG zavázal uspořádat taneční večery, jež by podávaly vývoj tance „[...] v čelních jeho formách, a to tak, že by byla předvedena technika a vrcholné ukázky každého tanečního směru s případným slovním doprovodem.“

Ze závěrů schůzky dále vyplynulo, že TRG zajistí pianistu a účinkující tanečnice budou vystupovat bez nároku na honorář. SVU Mánes přislíbil obstarat kvalitní piano, plakáty, katalog výstavy a podle dohody mu připadl čistý výtěžek z výstavy a všech představení.⁵

Emanuel Siblík připravoval především taneční část výstavy a přednášky, ale se stejným zápalem se pustil i do výběru výtvarných děl a sám oslovoval některé výtvarníky. Bohužel se tak nedělo vždy v součinnosti se SVU Mánes. Od malířky Julie Mezerové⁶ si vyžádal zapůjčení obrazu „Dancing“, který byl v majetku generálního konzula Dr. Oskara Buttera, a následně byl diplomatickou cestou dopraven do Prahy. Obraz však nebyl vystaven a J. Mezerová byla překvapena, že ji nikdo neupozornil na neobvyklou skutečnost, že i obrazy pro výstavu výslovně vyžádané projdou výběrem výstavní poroty. Podivovala se, že jí byly podány neúplné a zkreslené informace a žádala vysvětlení.⁷

Když tajemník SVU Mánes namátkou nahlédl do Siblíkovy korespondence, „shledal s podivem“, že tento dává celé řadě umělců z Prahy, venkova i ciziny pokyny k zaslání malířských, sochařských, sklářských a jiných děl. „V některých dopisech dokonce čteme s úžasem slib, že vystavovatel uhradí zpáteční transport, což podle našich zvyklostí a podle výstavní přihlášky Mánes při svých výstavách skutečně dělá, ale jen u předmětů vystavených.“ Dále v dopise SVU Mánes vyslovil obavu, že „umělci budou posílat své práce do Mánesu tzv. nevyplaceně, či dokonce s pojištěním na dráze, které je nutno zaplatit při odebrání zásilky.“⁸ Emanuel Siblík byl upozorněn, že tyto výdaje bude muset hradit ve vlastní režii Svaz TRG.

O konečném výběru uměleckých děl pro výstavu a doprovodném tanečním programu měla rozhodovat společná komise složená ze zástupců obou organizací. Na propagaci celé akce se měla každá ze zainteresovaných organizací podílet v dosahu své působnosti.⁹

⁴ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9108, 9139).

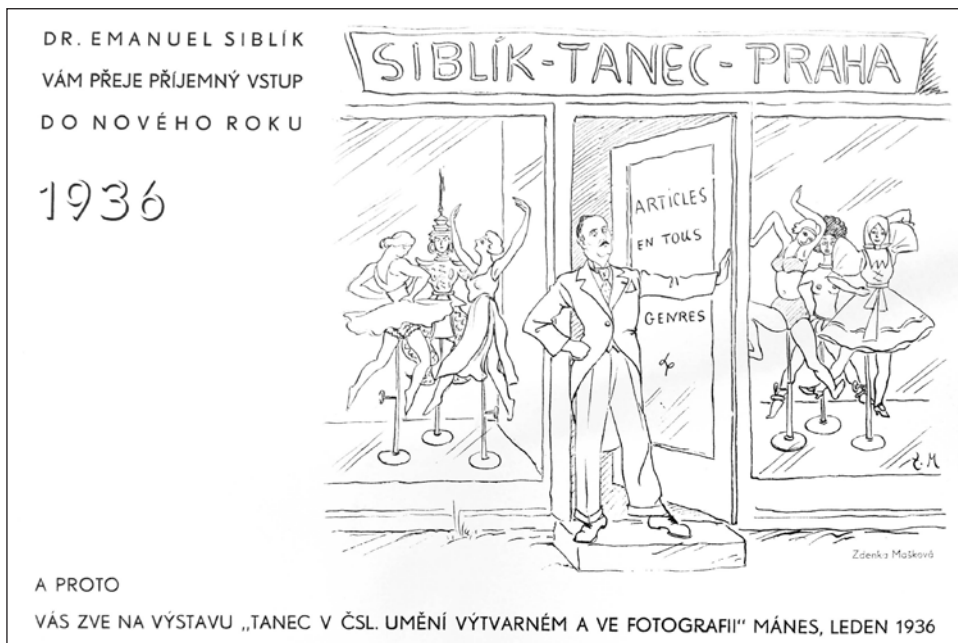
⁵ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9308).

⁶ Julie Winterová-Mezerová (28. 2. 1893 – 2. 5. 1980) – malířka, zakladatelka a členka ústavního výboru Kruhu výtvarných umělkyně. Zdroj: NoJin. „Julie Winterová-Mezerová“. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019, 21. 6. 2019 [cit. 4. 10. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Julie_Winterov%C3%A1-Mezerov%C3%A1.

⁷ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9233).

⁸ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9287).

⁹ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9308, 9309).

„Dr. Emanuel Siblík Vám přeje...“. In: *Siblík, Emanuel* [osobní fond]. Literární archiv památníku národního písemnictví, fond č. 1513, 30/E/13.

Na přelomu roku 1935/36 rozesílal Emanuel Siblík svým přátelům a známým novoročenku, jež byla zároveň pozvánkou na tuto nadcházející výstavu.¹⁰ V rámci propagace rozeslal pořadatelé s předstihem informační dopis na ředitelství škol spolu s letákem pro „*laskavé vyvěšení*“. Dopisem se obrátili na ředitele s prosbou, aby doporučili pedagogům výstavu k hromadným návštěvám s žáky, a nabízeli pro jejich potřebu bezplatného průvodce s výkladem.^{11,12}

Zahájení a obsah výstavy

Výstavu oficiálně zahájil 10. ledna svým projevem předseda *Svazu výtvarných umělců* architekt Josef Gočár a předseda Svazu TRG Emanuel Siblík. Denní tisk informoval

¹⁰ *Siblík, Emanuel* [osobní fond]. Literární archiv památníku národního písemnictví, fond č. 1513.

¹¹ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9230).

¹² „Dopis byl rozeslán 62 školám reálkám, středním a německým.“ Zdroj: *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9257).

o konání výstavy se čtrnáctidenním předstihem, vstupenky bylo možno zakoupit přímo v pokladně Mánesu. Předplatné na čtyři večery činilo za sedadlo 28 Kč, místo k stání bylo možné pořídit za 10 Kč.¹³ Cena za vstupenku na jednotlivá představení byla 8 Kč k sezení a 3 Kč k stání.¹⁴ Vstupné do výstavní expozice činilo 5 Kč pro dospělé, 3 Kč pro mládež a 1 Kč na osobu pro hromadné vstupy.¹⁵ Otevírací doba byla denně od 9 do 17 hodin.¹⁶

O výstavě průběžně informoval denní tisk – *Národní listy*, *Národní politika*, *Lidové noviny*, časopis *Salon*, deník *Venkov*. Například časopis *Pestrý týden* uveřejnil vyznání Elisabeth Duncanové *Proč tančím*¹⁷ a článek Míry Holzbachové *Krásno v pohybu*¹⁸, oba s bohatým fotografickým doprovodem a kresbami.

V rámci výstavy byl vydaný i malý sborník¹⁹ prodávaný po 3 Kč²⁰ a obsahující soupis všech 314 vystavených děl, přitom z větší části šlo o prodejní výstavu. Kromě originálů zde byla některá díla zastoupena reprodukcemi. Ceny se pohybovaly v rozmezí desetikorun za malé kresby tužkou nebo akvarely až po nejdražší dílo výstavy – bronz *Velká tanečnice* od Ladislava Beneše za 35 000 Kčs. Na instalaci výstavy se podíleli umělci sdružení Mánes, z nichž někteří i vystavovali vlastní díla. Celou řadu výstavního materiálu zapůjčila ředitelství Národního divadla v Praze a Brně a kuratorium Národního muzea v Praze. Vějíře a taneční pořádky pak zapůjčila Kaskova taneční škola. Kromě výstavního katalogu, na jehož titulní straně je vyobrazen Sergej Lifar v baletu *Le chat*, se dozvídáme další zajímavé informace o exponátech výstavy z pera Niké Joe Honsové²¹, Jana Reye²² a Věry Petříkové²³ na stránkách denního tisku. Krátký popis můžeme nalézt také v knize Emanuela Siblíka *Tanec mimo nás i v nás*.

¹³ J. R. „Čtyři informační taneční večery“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 11.

¹⁴ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9314).

¹⁵ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9318).

¹⁶ „Tanec v československém výtvarném umění“. *Venkov: orgán česká strany agrární*. 26. 1. 1936, s. 11.

¹⁷ Elisabeth Duncanová. „K výstavě tance a rytmiky v Mánesu – Proč tančím“. Přeložila: Věra Petříková. *Pestrý týden*. 1. 2. 1936, s. 13.

¹⁸ Míra Holzbachová. „Krásno v pohybu“. *Pestrý týden*. 1. 2. 1936, s. 15.

¹⁹ *Informační systém abART – full verze: Tanec v čsl. umění výtvarném a ve fotografii* [online]. [cit. 25. 3. 2017]. Dostupné z: <http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=umistení&Idokumentu=137971>.

²⁰ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9318).

²¹ N. J. H. „Výstava tance v Mánesu“. *Národní listy*. 26. 1. 1936, s. 10.

²² Jan Rey. „Taneční skupiny“. *Venkov: orgán České strany agrární*. 12. 1. 1936, s. 13.

²³ Věra Petříková. „Třetí taneční večer“. *Lidové noviny*. 26. 1. 1936, s. 10; a Věra Petříková. „Poslední večer tance“. *Lidové noviny*. 1. 2. 1936, s. 9.

Členění výstavy

Výstava byla podle katalogu členěna na osm tematických celků:

- A. Obrazy, kresby, grafika
- B. Plastiky
- C. Návrhy kostýmů a dekorací tanečních
- D. Humor v tanci
- E. Kresby tanečnic
- F. Plakáty, programy, taneční pořádky
- G. Dětské taneční kresby
- H Tanec v dekorativním umění

Ze sochařů katalog uvádí například Jana Štursu, Josefa Mařatku, Jakuba Obrovského, Ladislava Beneše, Josefa Jiříkovského, Otakara Španiela, Bedřicha Štefana. Kresby pocházely např. od Jana Štursy, Josefa Mařatky, Ladislava Beneše, Antonína Procházky, Josefa Haška a Hugo Boettingera. Antonín Landa vystavoval črty tužkou, Vítězslav Mašek perokresby a Karel Svolinský skici a kompozice. Z malířů se zúčastnil i Viktor Stretti, Věra Jičínská, Běla Kašparová a s humornými kresbami Zdenka Mašková. Mezi vystavujícími byla i Milada Lexová,^{24,25} sestra tanečnice Ireny Lexové, která ji také zvěčnila na několika kresbách. Návštěvník mohl vidět kresby zobrazující tanečnice Milču Mayerovou, Jarmilu Kröschlovou a Elisabeth Duncanovou. Za vrchol výstavy Emanuel Siblík označoval olej *Stojící baletka*²⁶ od Rudolfa Kremličky. Také velmi usiloval o to, aby byla na výstavu zapůjčena Štursova socha *Sulamit Rahu*²⁷ zpodobňující dánskou břišní tanečnici, a vyslovil obavu, „že by to byla kalamita, kdyby nepřišla včas [...]“.²⁸

Dále se prezentovali architekti Antonín Heythum, Bedřich Feuerstein, Konrad Wachsmann, František Zelenka a Josef Hofmann se svými kostýmními návrhy a plakáty. Hojně zastoupení měly fotografie zachycující „baleríny Královského českého zemského divadla v Praze a následovaly Zemské divadlo v Brně, Národní divadlo v Bratislavě a některé naše

²⁴ „Milada Lexová“ [online]. *Informační systém abART* [online]. [cit. 14. 10. 2019]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/person/21670>.

²⁵ Prokop Toman. *Nový slovník československých výtvarných umělců*. 4. nezm. vyd. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1994.

²⁶ „Částečný inspirační podnět našel Kremlička i u francouzských velikánů Edgara Degase a Édouarda Maneta. Obrazy jako *Sedící tanečnice* (1916), *Odpočívající tanečnice* (1916) nebo *Oblékající se tanečnice* (1917) jsou toho zřejmým důkazem. V letech 1916–1918 tak vznikl Kremličkův cyklus tanečnic, který bezpochyby patří k malířově vrcholné tvorbě.“ – „Kremlička Rudolf (1886–1932)“ [online]. *Sophistica gallery*. 2016 [cit. 22. 10. 2019]. Dostupné z: <https://sophisticagallery.cz/encyklopedie/kremlicka-rudolf>.

²⁷ „Sulamit Rahu – Jan Štursa“. *Národní galerie Praha* [online]. [cit. 25. 10. 2019]. Dostupné z: http://sbirky.ngprague.cz/dielo/CZE:NG.P_2442. Socha – výška 195 cm, materiál: bronz.

²⁸ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9260).

<i>Viktor Stretti,</i>		Kč
72. Ruský balet „Carneval“ (Nižinský a Karsavina), olej		4.000.—
73. Sedící baletka (Karsavina), olej		2.000.—
74. Malajská tanečnice, olej		3.000.—
75. Mečový tanec, olej		4.000.—
76. Udaj Sankar a Simkie, olej		4.000.—
77. Odpověď tanečnice, olej		12.000.—
78. Kanak Laŕa deví z ind. baletu Udaje Sankara, kresba		400.—
79. 2 kresby Jelizavety Nikolské		à 350.—
<i>Jaro Svoboda:</i>		
80. Arabské tanečnice v Tougourtu a Biskfe, akvarely		
<i>Karel Svoltinský:</i>		
81. Barevná kresba tanečnice		700.—
82. Nyota Inyoka, akvarel		500.—
83. Taneční škola Duncanové, bar. kresba		250.—
84. Taneční škola Duncanové, bar. kresba		250.—
85. Nyota Inyoka, kresba štětcom		600.—
86. Dvě tanečnice, kresba hrudkou		
<i>Vladimír Štmák:</i>		
87. 2 kresby Jenčkových girls z revue „Don Juan et Cie“ v Osvoboz. div., perokresby à 200.—		
88. Kresba tanců z Halévého „Židovky“		200.—
89. Z tanců „Sever proti Jihu“ v Osv. divadle		200.—
90. Taneční kresba		200.—
91. Baletní kresba		200.—
<i>Petr Štauda:</i>		
92. Tanečnice s míčem, olej		3.000.—
93. Baletka, olej		3.200.—
94. Tanečnice v bílém, tempera		3.500.—
<i>Karel Štika:</i>		
95. Tango, křídlová kresba 1932		250.—

„Tanec ve fotografii“. Světozor: Světová kronika současná slovem i obrazem, časopis pro zábavu i poučení. 1936, roč. 36, č. 1, s. 57. Autor neuveden.

baleríny na vídeňských scénách“.²⁹ Jedno oddělení bylo věnováno fotografiím význačných tanečních škol a jejich sólistů z ateliérů Václava Jírů, Jana Lukase a Karla Hájka. František Drtikol vystavoval fotografie tanečnice Ervíny Kupferové, která byla jeho manželkou a v jednom z jeho tvůrčích období i velkou inspirací. Tento oddíl byl v katalogu doplněn abecedním seznamem všech na fotografiích zachycených tanečnic/tanečníků a tanečních škol s jejich více či méně stručnou charakteristikou (životopisné údaje, umělecké vzdělání, průřez tvorbou atd.).

Zařazeny byly i kresby, jejichž autorkami byly samy tanečnice. Jedná se většinou o návrhy kostýmu, ale také o zachycení pohybu, ať již v prostoru, nebo na podlaze.

Součástí výstavy bylo také osm dětských kreseb³⁰ a autory některých z nich byly děti vystavujících umělců. Podle katalogu³¹ byla jednou z dětských autorek i Andrée Kupková, vyženěná dcera Františka Kupky přivedená jeho ženou z prvního manželství, a Dášena a Evička Podešvovy, dcery malíře a grafika Františka Podešvy. Lze předpokládat, že i tyto dívky navštěvovaly některou z tanečních škol, neboť to v té době patřilo k „dobrému tónu“, obrázky však jistě vznikly pod odborným dohledem otce v ateliéru.

Další z „dětských“ katalogových čísel³² patří blíže nespécifikovanému souboru „rozmanitých kreseb“ žáků a žaček školy *Eurytmie*,^{33,34} a lze předpokládat, že se jednalo o kresby dětí navštěvujících tuto taneční školu.³⁵

Ohlasy v tisku

Dva dny po otevření výstavy se k výběru exponátů kriticky vyjádřil Jan Rey v časopise *Venkov*. Výstavu hodnotil jako opravdu rozsáhlou, ale ve své podstatě naprosto nezvládnutou. Některé obrazy byly podle jeho názoru pověšeny příliš vysoko, u jiných popisky chyběly nebo došlo k jejich záměně – ze skupiny Jenčíkových Girls byla udělána skupina L. Pelíškové,

²⁹ Emanuel Siblík. *Tanec mimo nás i v nás: historické poznatky a estetické soudy*. Praha: Václav Petr, 1937, s. 160.

³⁰ E. Siblík. *Tanec mimo nás i v nás: historické poznatky a estetické soudy*, s. 158–162.

³¹ Spolek výtvarných umělců Mánes. *Výstava Tanec v čsl. umění výtvarném a ve fotografii* [katalog výstavy]. Knihovna umělecko-průmyslového muzea, signatura: XXII C4363/7-1, s. 24 (Andrée Kupková, Dáša Podešvová a Eva Podešvová – s. 24, kategorie G Dětské taneční kresby). Link: <https://katalog.upm.cz/documents/168373>.

³² SVU Mánes. *Výstava Tanec v čsl. umění výtvarném a ve fotografii*, s. 24, kategorie G Dětské taneční kresby.

³³ Eurytmie: „[...] počátky směru vytvořeného Rudolfem Steinerem spadají do roku 1912, první touné po Evropě 1918. A. Stránská je diplomovanou učitelkou eurytmické školy v Dornachu ve Švýcařích, vystupovala v Praze v Mozarteu, v Německém divadle a po venkově.“ *Katalog výstavy Tanec v čsl. výtvarném umění a ve fotografii 1936*. E. Siblík. *Tanec mimo nás i v nás: historické poznatky a estetické soudy*, s. 147–149.

³⁴ Více informací v publikaci: Michaela Dostálová. *Dějiny eurytmie v českých zemích*. Vyd. 1. Hranice: Fabula, 2014.

³⁵ Také v pražské škole Elisabeth Duncanové se děti věnovaly výtvarné výchově, jak dokládá 28 podmaleb na skle uložených jako součást fondu archivu HLMP. V tomto případě se však jedná o děti zachycené výjevy z běžného života (*Taneční škola Elisabeth Duncanové* [fond organizace]. Archiv hlavního města Prahy, fond č. NAD 1078).

upozorňoval i na celou řadu dalších chyb přímo ve výstavním katalogu. „Z Machova byla udělána Máchová, z Františka Zelenky A. Zelenka (který tu vystavuje návrh na Mavru – operu, a nikoliv balet) a ne Mauru Stravinského, Pavlík je bez křestního jména atd.“³⁶

Expozici kromě jiného vytýkal, že: „Utrpělo tím nejvíce umění výtvarné, kde opravdu chybí mnoho jmen a mnoho děl. Z Alše, Brunnera, Maška, Kašpara, Horejce a jiných a jiných dalo by se vyhledat mnohem více nebo alespoň něco. O starých, jako Navrátilovi apod., ani nemluvíme. Stačily by aspoň reprodukce nebo fotografie.“³⁷ Další své připomínky směřoval k absenci zastoupení řady významných jmen naší domácí scény: „Machov, Jenčík, Marja Nina, Ore Tarraco³⁸, stará éra baletu s Viscusim atd.“, která zde nebyla zastoupena ani po dokumentární stránce, a nebyl spokojený ani s nedostatečným prostorem věnovaným kostýmům.³⁹ Jan Rey v článku přivítal uspořádání výstavy, protože se jednalo o první počín tohoto druhu, vyslovil pochopení pro obtíže spojené s její přípravou, ale zároveň dospěl k přesvědčení, že větší omezení tématu a trochu více času věnovaného přípravě a výběru exponátů by bylo ku prospěchu.

Svůj názor vyjádřila také Niké Joe Honsová, jež si ve třech z večerů i sama zatančila, což jí však nikterak nebránilo, aby na projektu, který vzbudil tolik pozornosti v tisku, „nenechala nit suchou“. Přiznávala sice akci dokumentační a informační hodnotu a význam, ale zároveň kriticky dodávala:

„Výstava, kterou jsme se v Mánesu pracně prokousali, se podobá spíše chlubné kořisti samouka cestovatele, který vykládá náhodně získané trofeje. Těžko tu najít klíč a řád, podle kterého se postupovalo, neobjevíte. Zjevně se lepilo, rámovalo a věšelo bez výběru a hodnocení. Vše možné vedle všeho možného. Na kousek baletu a duncanismu navazuje chaoticky bez ladu a skladu to, co vytvořilo tak zvané moderní pohybové umění posledních let. Jsou tu také krasobruslařské evoluce, snímky z přístavišť blízkých moří, dívky v národním kroji na polní cestě a vy se marně snažíte pochopit, jak to souvisí s tancem. Ve vitrínách je namátkou několik knih naší literatury o tanci. Několik kostýmů a plakátů, figurky z tažného skla a porcelánu, něco plastik, návrhy na kostýmy a dekorace.“⁴⁰

Oba recenzenti, patřící sami ke světu uměleckého tance, se tak shodli na chaotickém, namátkově působícím výběru děl a jejich uspořádání.

³⁶ Jan Rey. „Tanec v československém umění a ve fotografii“. *Venkov: orgán České strany agrární*. 12. 1. 1936, s. 13.

³⁷ *Tamtéž*.

³⁸ Vl. jménem František Kulhánek, viz „Tarraco, Ore“ [online]. *Česká divadelní encyklopedie*. [cit. 17. 10. 2019]. Dostupné z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Tarraco,_Ore.

³⁹ J. Rey. „Tanec v československém umění a ve fotografii“, s. 13.

⁴⁰ N. J. H. „Výstava tance v Mánesu“. *Národní listy*. 26. 1. 1926, s. 10.

Informační taneční večery

Součástí výstavy byly i čtyři informační taneční večery, byť Emanuel Siblík⁴¹ ve svém původním návrhu počítal s celkem osmi večery.⁴² Jednalo o čtyři taneční večery, z nichž každý byl věnován jinému zaměření (první večer *pedagogika známých směrů tělovýchovně tanečních*,^{43,44} druhý večer byl zaměřen *na sólový tanec*, třetí na *skupinový tanec a pantomimu* a čtvrtý večer na *společenský tanec a humor*). Tanečníci vystupovali na malém pódiu, jehož rozměry 7 × 9 m byly zvoleny po předchozí domluvě s účinkujícími tak, aby vyhovovalo jejich potřebám.⁴⁵ Zda bylo opatřeno i požadovanou oponou, není známo.

Taneční večery, na rozdíl od výstavy samé, byly až na výjimky věnovány různým směrům tzv. rytmiky a výrazového tance. Z baletních škol vystoupila pouze skupina Jelizavety Nikolské. Kromě tanečních škol, které na výstavě vystoupily, uvažoval Emanuel Siblík také o účasti školy výrazového tance Zdenky Podhajské⁴⁶ a baletních škol Karla Pirnika, Emilie Geitlerové.⁴⁷ Je otázkou, proč k vystoupení uvažovaných škol, zejména klasického tance, nikdy nedošlo.

I. informační taneční večer se uskutečnil již 9. ledna od 20 hodin, tedy v předvečer zahájení výstavy. Helena Vojáčková prezentovala metodu hygienické gymnastiky Bess Mendsiedeckové, Milča Mayerová Labanovu školu a Anna Dubská směr jacques-dalcrozeovský. Představil se i sokolský rytmický tělocvik s doplňujícím slovem Boženy Holečkové, která tu též předvedla výsledky své školy. Školu Elisabeth Duncanové zastoupila Jarmila Jeřábková a v přímém protikladu k ní bylo vystoupení Jelizavety Nikolské a jejích žáků. Žačky Anny Stránské prý nepodaly v porovnání s ostatními srovnatelný výkon a celkově působily nedostatečně vyškoleně. Jarmila Kröschlová předvedla divákům choreografii vycházející z vlastní metody kombinující tanec s prvky melodramu.^{48,49}

⁴¹ O tanečním a doprovodném programu I. a IV. večera se ve své knize *Tanec mimo nás i v nás* rozepisuje celkem podrobně Emanuel Siblík. II. a III. večera věnovaného tanci sólovému a tanci skupinovému a pantomimě se dotýká pouze velmi letmo, aniž by uvedl zastoupené školy, co tančily a na jakou hudbu. Kritiky II. a III. představení uveřejnily na svých stránkách noviny *Národní listy* a *Národní politika*.

⁴² „Dopis Emanuela Siblíka adresovaný Svazu TRG ze dne 14. 6. 1935“. In: *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9308).

⁴³ J. R. „Čtyři taneční večery v Mánesu“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 11.

⁴⁴ Josef Kraus. „Významný podnik umělecko-výchovný“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 15.

⁴⁵ „Předběžný návrh textu na plakát“ [nedatováno]. In: *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75, dokument č. 9262.

⁴⁶ Podhajská spojovala ve svém stylu vlivy klasického tance, stylu Rudolfa Labany a Isadory Duncanové, s uměleckými principy expresionismu a futurismu. Více in Gremlicová, Dorota; Nečasová, Natálie. Případ Zdenka Podhajska. Umělecký tanec v době moderny. *Divadelní revue*. 2017, roč. 28, č. 1, s. 37–63.

⁴⁷ „Předběžný návrh textu na plakát“ [nedatováno]. In: *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75, dokument č. 9302.

⁴⁸ E. Siblík. *Tanec mimo nás i v nás: historické poznatky a estetické soudy*, foto s. 160.

⁴⁹ J. R. „Čtyři informační taneční večery“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 11.

O úspěch *II. informačního večera* 16. ledna se zasloužily sólistky ižačky pražských škol různých tanečních směrů. Opět se setkáváme se stejnými jmény jako ve večeru předchozím: jmenovitě tanečnice Míra Holzbachová, Niké Honsová, Irena Lexová, Jožka Šaršeová, Jarmila Jeřábková, Jarka Gogelová, Jelizaveta Nikolská a Milča Mayerová se svýmižačkami Lídou Myšákovou, Libuši Gottliebovou-Maškovou^{50,51}, M. Ernstovou⁵² a Zdenou Langrovou.⁵³

Milča Mayerová „v efektním Wachsmannově kostýmu“⁵⁴ zatančila Debussyho *Náladu*, která byla považována za jeden z nejlepších tanců večera, jejížačka Lída Myšáková surrealistickou studii foxtrotu od Alfreda Casella. L. Mašková⁵⁵ předvedla labanovsky laděný tanec na hudbu Paula Hindemitha, Zdena Langrová temperamentní *Capriccio* Daria Milhauda a Ernstová se představila s taneční studií Isaaca Albenize. Míra Holzbachová podala působivý výkon ve studii Dvořákova *Slovanského tance* č. 8. Niké Honsová nabídla publiku dvě kreace, *La Siesti* od Gromla⁵⁶ a *Elegie* od Vasilije Sergejeviče Kalinnikova.

Interpretace Ireny Lexové v *Náladách* Fritachových byla výrazově výstižná, ale Dvořákův *Slovanský tanec* prý spíše připomínal projev atletický. Jožka Šaršeová se pokusila „o nejvyšší umění v tanci – o tanec bez hudby v samotě. Výrazově nesporný velký talent herecký pomáhá k zdařilé studii.“⁵⁷

Jarmila Jeřábková zatančila Dvořákův *Valčík*, Květa Luixová *Romanci* od Petra Ijiče Čajkovského a Jarka Gogelová *Fantasii d moll*.⁵⁸ I závěr druhého večera patřil klasickému baletnímu umění Jelizavety Nikolské. Přesto, že „jeviště nemohlo být vhodně upraveno pro špičkový tanec“, předvedla bravurní *Pizzicato* a dvě variace na Chopinovu *Mazurku*.⁵⁹

Na druhém večeru věnovaném sólovému tanci vystoupilo 12 tanečnic a Jan Rey na stránkách časopisu *Venkov* poznamenal: „aby v 18 tancích předvedly ukázky ze svého tanečního šatníku. Bylo to neobyčejně zábavné defilé tanečních manekýnek od Jarky Gogelové přes Holzbachovou a Mayerovou až k Nikolské. Mnoho veteše, křiklavosti, laciných cetek, nevksu a barbarství v koncepci, komposici i výrazu.“ Skladbu večera, během něhož vystoupilo „tolik různě cítících a vyjadřujících se dívek a dam“, označil za naprosto nešťastnou: „Neboť i taneční salát musí být ve svých složkách a ingrediencích sladěn. Zde

⁵⁰ Ladislav Beneš. *Právní a organizační rámce soukromých škol uměleckého tance v Čechách 1900–1945* [online]. Diplomová práce. Praha: HAMU, 2019, s. 93. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10318/13256>.

⁵¹ *Libuše Gottliebová Mašková* [složka]. Národní archiv České republiky, fond: Ministerstvo školství, NAD371. Šanon: 514, složka č. 0960.

⁵² Bližší údaje se dohledat nepodařilo.

⁵³ B. Pch. „II. informační večer v Mánesu“. *Národní listy*. 21. 1. 1936, s. 5.

⁵⁴ J. R. „Čtyři taneční večery v Mánesu“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 11.

⁵⁵ Bohužel se nepodařilo zjistit další informace.

⁵⁶ K dotyčnému se nepodařilo nic bližšího dohledat.

⁵⁷ B. Pch. „II. informační večer v Mánesu“, s. 5.

⁵⁸ *Tamtéž*.

⁵⁹ *Tamtéž*.

se však vše tlouklo, překrývalo, disharmonovalo a nepříjemně dráždilo žaludek. Taneční večer nemá mít ráz tanečního odvodu.“⁶⁰

III. informačnímu večeru 23. ledna předcházela přednáška Emanuela Siblíka *Tanec skupinový a pantomimy*. Během programu se předvedly Vlasta Slavjanská, Niké Honsová, Jarmila Jeřábková, Jarka Gogelová, Míra Holzbachová, Irena Lexová, Jarmila Kröschlová, Jelizaveta Nikolská, Milča Mayerová.⁶¹ Opět stejné školy jako během prvního a druhého večera, ke kterým se připojila Jarmila Kröschlová. Milča Mayerová tentokrát vsadila na hudbu českých skladatelů a její skupina zatančila „s *nádechem expresionismu*“ tři Smetanovy české polky a Dvořákova *Furianta*. Efektivní rámec vystoupení podtrhly opět kostýmy od A. Wachsmanna.

„Skupina Slavjanské zaujala rovněž své stanovisko k lidovému tanci, které podala jako tvarosloví národního tance a skupina Jeřábkové zůstala věrna impresionismu. Skupina Lexové podala tentokrát Dvořákův Slovanický tanec č. 7 v poměru k jeho zpěvnosti daleko lépe, nezůstávají jen na výrazu lyricko-dynamických pasáží.“⁶²

Jelizaveta Nikolská, v roli „charakterově-výrazového Řeka“, spolu se svými žačkami potěšila diváky čtyřmi temperamentními lidovými tanci. Rozmarným příběhem z *Karnevalové noci* se prezentovala „taneční čtyřka pražského Nového německého divadla“⁶³. Skupina Míry Holzbachové zatančila expresionisticky laděnou filozofickou maškarádu na hudbu Josefa Stanislava a libreto F. Němce a F. Spitzera *Hlasy tajgy*. Nejvíce pozornosti věnovala kritika vystoupení Jarmily Kröschlové:

„Nový směr, jehož prvá výtečná interpretka je pí Jarmila Kröschlová. Zde postoupil vývoj, možno říci, vyrostl. Práce pí Jarmily Kröschlové je přísná a doslovně vzato, probírána do nejpodrobnějších detailů. V posledním případě uvádím uskutečnění její ideje spojit kulturu slova s kulturou pohybu.“⁶⁴

Pochvalu za rostoucí úroveň své práce si vysloužila i Niké Honsová. „Za prostého doprovodu bicích nástrojů, které čistě vyzněly, ukázaly tři žačky pokus o prostý názor, že rytmus pohybů těla slučuje i zvuk zcela primitivních nástrojů v harmonický celek.“⁶⁵

⁶⁰ Jan Rey. „Taneční přehlídka“. *Venkov*. 19. 1. 1936, s. 7.

⁶¹ „Tanec skupinový a pantomimy“. *Národní politika*. 22. 1. 1936, s. 6.

⁶² B. Pch. „III. informační večer v Mánesu“. *Národní listy*. 30. 1. 1936, s. 5.

⁶³ *Tamtéž*.

⁶⁴ *Tamtéž*.

⁶⁵ *Tamtéž*.

Poslední *IV. informační večer* byl zaměřen na humor a poskytl především ukázky „taneční grotesky“⁶⁶ a exhibice společenských tanců slow fox a quick step v podání Františka Novotného a Anuše Romlerové.⁶⁷ Podle dalšího článku v tisku byla součástí večera excentrika, opereta, etnografická ukázka a pedagogická přednáška, bohužel bez jakékoliv podrobnosti a upřesnění, z hostů na večeru vystoupila *Jednota slovenských žen* a *Lidový kolektiv* pod vedením Míry Holzbachové. Za pozornost stojí článek Věry Petříkové v *Lidových novinách* z 1. 2. 1936, ve kterém nejen popisuje, kdo a co tančil, ale sleduje především uměleckou stránku večera: „[...] vedle výrazných karikatur Šaršeové a Foustkové anebo vedle opravdu humorných, byť často nápaditě nepůvodních parodií Holzbachové a vedle rezervovaně parodujících čísel školy Milči Mayerové museli jsme vytrpěti tolik nevkusu, z něhož nás musela zachrániti dětská opravdovost malé Petříkové“. Kritička Věra Petříková svůj příspěvek uzavírá: „České taneční umění asi nevybředne z diletantství a nebude se moci pojímat vážně, pokud si naše tanečnice neosvojí větší přísnost a kritičnost jak ke druhým, tak především k sobě.“⁶⁸

Závěrečnému informačnímu večeru *Humor v tanci* věnoval Jan Rey pozornost v článku *Směšný tanec v Mánesu*. Skladbu večera, ve kterém se objevil vedle grotesky, folkloru, laického tance také tanec společenský, nazval *tanečním paběrkem*.

Jan Rey konstatoval, že je rozdíl mezi humorem a komikou, mezi groteskou a karikaturou, mezi smíchem a šklebem a vyslovil otázku, v čem spočívá humornost tance, a sám si odpověděl, že rozhodně ne v mimice, kam ji položili všichni účinkující. „Spoléhati na zkreslující mimiku je ošidné: může se sice vyprovokovat smích, ale tanec zůstane jen směšný, bez humoru.“ Jan Rey dokonce vyslovil údiv, kolik tanečnic si troufalo být humornými. Choreografie *Golf* (Mayerová-Myšáková), *Don Quiotte* (Šaršeová-Foustková) nebo *Maškaráda* od Gogelové považoval za dojemně naivní. Naopak za nepůvodní označil *Tichého blázna* (Holzbachová) poplatného Vlastovi Burianovi, v *Nesnesitelném tajemství* pak Lotte Goslarové. Nejvíce si „popůjčovala“ Milča Mayerová ve svém *Ranním negližé*, kde shledával části z „proslulého varietního čísla, kterého použil také Mat Ray“, ale také výrazové prostředky Trudi Schoopové.⁶⁹

Jan Rey byl znám svým převážně rezervovaným postojem k uměleckým snahám představitelk české taneční moderny. V případě Míry Holzbachové byl však k jejímu vystoupení jednoznačně odmítavý až ironický.

„To, co povídala a ukazovala pí Holzbachová o svém ‚vynálezu‘, lidovém tanci laickém, je prostě neuvěřitelné. Bylo by třeba, aby její myšlenky, zvláště o rytmu, vyšly tiskem a ukázky ‚pohybové

⁶⁶ E. Siblík. *Tanec mimo nás i v nás: historické poznatky a estetické soudy*, s. 158–162.

⁶⁷ *Tamtéž*.

⁶⁸ Věra Petříková. „Poslední večer tance“. *Lidové noviny*. 1. 2. 1936, s. 9.

⁶⁹ Jan Rey. „Směšný tanec v Mánesu“. *Venkov*. 4. 2. 1936, s. 6.

tvorby⁴ byly zfilmovány pro věčnou paměť. Protože jinak nikdo neuvěří, že tohle bylo kdysi možné. To, co předvedli Kamenář a Pazderová v „Akrobatické fantasii“, bylo výsměchem lidské trpělivosti. Ta akrobacie zůstala opravdu jen ve fantasii tančících.“⁷⁰

Výstava tance v roce 1938

Další podobný projekt spojující výtvarné a taneční umění nabídl Svaz TRG pražské laické i odborné veřejnosti v roce 1938. Světová *Výstava tance*,⁷¹ tentokrát ve spolupráci se Svazem československého díla, se konala ve dnech 25. 2 až 20. 3. 1938⁷² v Domě uměleckého průmyslu⁷³ na Národní třídě číslo 36. Některá média opakovaně mylně uváděla datum konání výstavy do 25. 3.⁷⁴ Kromě Emanuela Siblíka se v roce 1938 na organizaci podílel jako zástupce Společnosti přátel tance také Jan Reimoser. Protektorkami výstavy byly Božena Frankeová⁷⁵ a Pavla Zenklová⁷⁶.⁷⁷ Instalací výstavy byl pověřen architekt Antonín Heythum. Inspirací se E. Siblíkovi stala pařížská výstava v roce 1937, díky tomu měli diváci možnost některé exponáty následně vidět také v Praze.

Výstava rozprostírající se v sále DUPU na ploše cca 700 m² byla otevřena denně od 10 do 20 hodin a rozčleněna na jednotlivé tematicky zaměřené okruhy: *Tanec v mezinárodní fotografii*, *Lidový tanec*, *Stoleté výročí polky*, *Romantický balet* a *Tanec v Osvozeném divadle*. Vstupné na přednáškové večery činilo 3Kč, v případě gala představení se pohybovalo v závislosti na sedadle od 3 do 10 Kč.⁷⁸ Výši vstupného na výstavu samu se nepodařilo dohledat a není ani nikde jinde uváděna.

⁷⁰ *Tamtéž*.

⁷¹ Oficiální název podle výstavního katalogu zněl *Výstava tance*, ale tisk výstavu nazýval *Světovou výstavou tance*, pravděpodobně v návaznosti na exponáty zapůjčené z pařížské výstavy 1937.

⁷² Výstavní katalog uvádí konání výstavy do 20. 3., ale v rozporu s tím se v tisku objevuje datum konání do 25. 3. (Viz např. Věra Petříková. „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 12. 2. 1938, s. 7).

⁷³ Funkcionalistický Dům uměleckého průmyslu (Národní třída 36) byl postaven v roce 1936 podle návrhu arch. Oldřicha Starého. Objekt vlastnil Svaz československého díla, který si vytkl za úkol podporu průmyslového designu, výtvarníků, družstev a drobných podnikatelů. Součástí budovy je ve II. suterénu velký sál s balkonem o ploše cca 700 m². V nadzemních částech budovy pak byly obchody, obchodní místnosti, kanceláře. Svoji prodejnu zde měla například *Krásná jízba*. Bližší informace v článku PhDr. Lenky Žížkové. Zdroj: Lenka Žížková. „Dům uměleckého průmyslu v Praze v historických souvislostech I.: Historie ikonické pražské stavby 1934–1946“ [online]. *Designcabinet.cz*. 17. 9. 2018 [cit. 2. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.designcabinet.cz/dum-umeleckeho-prumyslu-v-praze-v-historickych-souvislostech-i>.

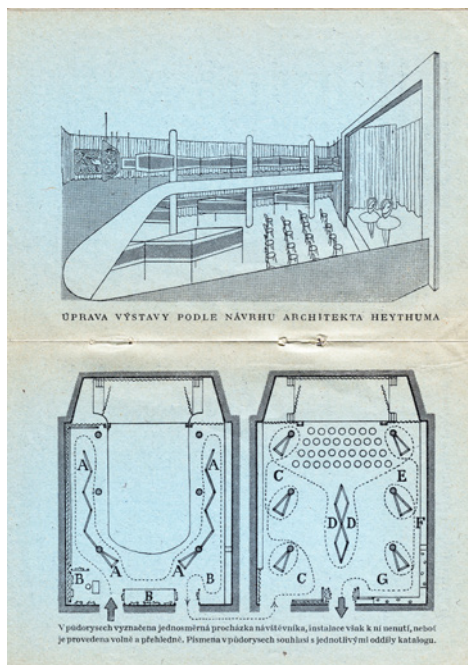
⁷⁴ Věra Petříková. „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 12. 2. 1938, s. 7.

⁷⁵ Manželka ministra školství. Zdroj: „Pracovní schůze“. *Ženská rada*. 1938, roč. 14, č. 2, s. 17.

⁷⁶ Manželka pražského primátora Pavla Zenkla.

⁷⁷ „Tři taneční večery“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 23. 2. 1938, s. 6.

⁷⁸ Niké Honsová. „Poslední týden tance“. *Národní listy*. 15. 3. 1938, s. 5.

Ohlasy v tisku

Bohužel k výstavě se zachovalo oproti roku 1936 výrazně menší množství dokumentů. Dobový tisk se vzhledem k událostem roku 1938 věnoval výstavě a večerům pouze okrajově. Převážná většina zmínek o této akci tak pochází ze společenské rubriky a omezuje se na krátká několikastrová sdělení obsahující pouze název výstavy, místo a dobu trvání. Většinu informací o tanečních večerech, přednáškách a doprovodném programu publikovala tanečnice Niké Honsová na stránkách Národních listů a Věra Petříková v Lidových novinách. Hlavním zdrojem informací o exponátech se stal výstavní katalog, který zároveň avizuje přípravy další, v pořadí již třetí výstavy, tentokrát zaměřené výhradně na český lidový tanec a jeho zkoumání u nás, která se však již neuskutečnila.⁷⁹

Je vcelku samozřejmé, že i v této době se akce takového rozsahu neobešla bez sponzorů. Proto není bez zajímavosti se podívat na poslední stránku výstavního katalogu, na které mají své inzeráty mimo jiných tři firmy, které se podílely na výstavě potažmo na vytvoření zázemí pro taneční večery. Na inzerátu jedné z nich je uvedeno, že zapůjčila taneční pódium, druhá židle do hlediště a třetí laskavě zapůjčila klavír. Sborník ke druhé výstavě kromě soupisu exponátů také obsahoval vyobrazení výstavních prostor a plánek návštěvnické trasy, která byla rozdělena do osmi tematicky laděných sekcí.

⁷⁹ Niké Honsová. „Slovem a tancem“. *Národní listy*, 8. 3. 1938, s. 5.

Zahájení výstavy

Na vernisáži 25. 2. pronesl úvodní slovo předseda *Svazu Tanec-Rytmika-Gymastika* Emanuel Siblík.⁸⁰ V rámci vernisáže zatančily: „Jarmila Jeřábková Chopinovu Polonaisu, Nada Hajdašová naproti ní baletní Pizzikato music-hallového rázu na hudbu Johanna Strausse, Irena Lexová předvedla se skupinou Smetanovu polku, tak jak ji nastudovala společně s ochotníky opery Studio a konečně skupina Jarmily Kröschlové zde zopakovala svoje půvabné podkarpatské častušky.“⁸¹ Tisk avizoval také vystoupení H. Plichtové a Táni Pexové ze skupiny Saši Machova.⁸²

Členění výstavy

První část výstavy, *Tanec v mezinárodní fotografii*, obsahovala 273 fotografií zahraničních autorů z celého světa, jako byli Busy Leon, Man Ray, Yvona Chevalierová. V této kategorii byl na výstavě zastoupen i český fotograf Josef Sudek.

„Na vkusných lomených podstavcích pastelové barvy jsou umístěny fotografie hlavně ze světové výstavy. České taneční snímky vynikají krásou fotografického řemesla a jednotností formátu. Cizí fotografie, majetek Pařížského mezinárodního archivu, mají zase originální náměty a slavné představitele.“⁸³

Druhá retrospektivní část byla věnovaná *desetiletému jubileu Osvobozeného divadla*. Diváci zde měli možnost vidět 15 tanečních kostýmů z her Voskovce a Wericha a fotografie z choreografií Joe Jencíka nebo Saši Machova.

Značného prostoru se ve třetí části dostalo *100. výročí české polky* prezentovanému řadou dobových rytin a litografií ze 40. až 60. let 19. století shromážděných Janem Reyem a zapůjčených Společností přátel tance.⁸⁴ Za zmínku stojí, že zde byla k vidění i nejstarší známá litografie Johanna Raaba tančícího v roce 1840 polku v Paříži. Expozici doplňovaly ukázky not, kostýmních návrhů, tanečních pořádků nebo polky v literatuře.

Čtvrtá část *Československá fotografie* dokumentovala především tanečnický a jejich žáky při práci ve studiu nebo na jevišti.

Oddíl *Romantický balet* naopak stavěl na plakátech a ukázkách baletu v dobové literatuře. Komplet doplňoval přehled nejlepších tanečnicků a tanečnic tohoto období.

Šestá část představovala scénické návrhy *Baletu XX. století*, dále „*Švédský balet*“ Jeana Börlina a Rolfa de Maré a *Les Ballets Russes* Sergeje Ďagileva včetně jeho nástupnických souborů.

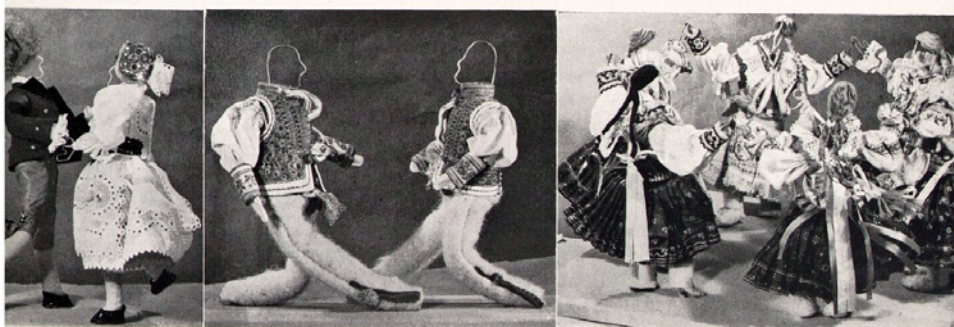
⁸⁰ Niké Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“. *Národní listy*. 13. 2. 1938, s. 11.

⁸¹ Věra Petříková. „Vernisáž výstavy tance“. *Lidové noviny*. 26. 2. 1938, s. 2.

⁸² N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

⁸³ Věra Petříková. „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 25. 2. 1938, s. 5.

⁸⁴ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

Salon. 15. 2. 1938, s. 14.

Sedmá část s názvem *Lidový tanec* přinášela 84 fotografických ukázek⁸⁵ lidových tanců evropských národů z *pavilonu evropských lidových tanců* z pařížské výstavy,^{86,87} nebo „reportážní“ kolekci 27 fotografií ze Sjezdu republikánského dorostu v Praze⁸⁸ z roku 1937. Sekci doplňovaly i belgické a německé krojované figuríny, taneční diagramy a další exponáty z pařížské výstavy, která se konala o rok dříve.

Osmá část *Taneční kostýmy a malby* pokrývala rozmanitou skladbu vystavovaných předmětů od původních tanečních kostýmů z Číny, Bali a Filipín přes masku Míry Holzbachové, Wachsmannovy kostýmní návrhy pro Milču Mayerovou a Lídu Myšákovou, kolekci kostýmů Jarmily Kröschové až po vlastní kostýmní návrh Míry Holzbachové.

Odborné přednášky s tanečními ukázkami a gala představení

Po dobu trvání výstavy měli zájemci možnost navštívit každý večer od 18 do 19 hodin přednášky s odborníky a významnými představiteli taneční obce.⁸⁹

Obdobně jako v roce 1936 i tentokrát přednášky zpestřovaly taneční ukázky. Ve výstavních prostorách sálu *Domu uměleckého průmyslu* vyrostlo improvizované jeviště,⁹⁰ které hostilo kromě přednáškových večerů také tři středěční⁹¹ taneční „gala představení“⁹²

⁸⁵ Autorem dvou fotografií byl Emanuel Siblík.

⁸⁶ Pařížská výstava (Expo 1937) s námětem Umění a technika v moderním životě (Arts et Techniques dans la vie moderne) konaná ve dnech 25. 5. – 25. 11. 1937. Evropský lidový tanec byl na výstavě díky podpoře mecenáše tance Rolfa de Maré zastoupen zvláštním pavilonem, který navrhl arch. Landán. Zdroj: Emanuel Siblík. „Lidový tanec“. *Salon*. 15. 2. 1938, s. 17; Bohuslav Martinů. „Hudba a tanec v Paříži“. *Lidové noviny*. 22. 10. 1937, s. XX.

⁸⁷ Dr. Adolf Chaloupka. „Střepinky z pařížské výstavy“. *Salon*. 15. 10. 1937, s. 14–15.

⁸⁸ Republikánský dorost – mládežnická organizace zřízená při Republikánské straně. Jejich programem byla záchrana a pěstování památek lidové kultury. Aktivně se podíleli na organizaci akcí společenského života na venkově. Spoluúčastnili se také akcí sokolských či legionářských. 1. Celostátní sjezd republikánského dorostu se konal 22. až 25. 5. 1937.

⁸⁹ Věra Petříková. „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 12. 2. 1938, s. 7.

⁹⁰ *Tamtéž*, s. 5.

⁹¹ *Tamtéž*.

⁹² N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

s názvy: *Večer tanečního dorostu* (2. 3.),^{93,94,95} *Večer baletního dorostu* (9. 3.)^{96,97} a *Večer lidového tance v jevištní úpravě* (19. 3.)^{98,99,100,101,102,103,104}

Jediné bližší informace o průběhu a obsahu „galavečerů“ se dozvídáme o středečním gala představení věnovaném *Lidovým motivům v jevištní úpravě*. V rámci večera měla zatančit škola Jelizavety Nikolské¹⁰⁵ a skupiny Laurette Hrdinové, Milči Mayerové, Jarmily Kröschlové, Ireny Lexové.¹⁰⁶

Na **každé úterý** od 18 hodin připadala přednáška a ukázka skotských, bulharských, ukrajinských, ruských a lužicko-srbských lidových tanců.¹⁰⁷

Úterní večer 1. 3. byl věnován ukázkám ukrajinského lidového tance. Vedoucí skupiny v úvodním proslovu podal obsáhlý přehled vývoje námětů a formy lidových tanců. Jeho prvopočátky ztotožňoval s pohanskými zvyky pastýřů, rolníků a bojovných kmenů. Svébytnost ukrajinských tanců pak měli možnost během večera diváci spatřit na dosud živých, typicky ukrajinských národních tancích, z nichž zatančili „kozáček z Podolí, masový tanec ‚hopak‘, horalský tanec pastýřů ‚arkan‘, ‚katarinu‘ tančenou k oslavě slunovratu na jaře, ‚kolomyjku‘, jež zvýrazňuje život huculský od kolébky do hrobu a ‚zaporožec‘, tanec kozáků – bojovníků.“¹⁰⁸

Večer 15. 3. od 18 hodin přednášela Mary Cochrane Vojáčková o skotských národních tancích a přednáška byla doplněna „ukázkami hudebními i tanečními“, bohužel bez bližšího upřesnění.¹⁰⁹

⁹³ „Tři taneční večery“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 23. 2. 1938, s. 6.

⁹⁴ „Podniky při světové výstavě ve fotografii“. *Národní listy*. 1. 3. 1938, s. 2.

⁹⁵ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

⁹⁶ „Tři taneční večery“, s. 6.

⁹⁷ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

⁹⁸ Vzhledem k avizovaným středečním termínům připadalo „třetí“ gala představení na 16. 3., to se však zřejmě z neznámých důvodů neuskutečnilo a program přesunut na sobotu 23. 3.

⁹⁹ „Tři taneční večery“, s. 6.

¹⁰⁰ Věra Petříková. „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 22. 2. 1938, s. 7.

¹⁰¹ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

¹⁰² N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

¹⁰³ *Tamtéž*.

¹⁰⁴ „Výstava tanečního umění“. *Národní listy*. 18. 3. 1938, s. 2.

¹⁰⁵ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 2.

¹⁰⁶ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

¹⁰⁷ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

¹⁰⁸ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

¹⁰⁹ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

Na **středu 16. 3.** *Národní listy* avizovaly od 18 hodin přednášku dr. Jana Branbergera¹¹⁰ na téma *Taneční forma v hudbě*, večer následně pokračoval od 20 hodin sólovým večerem mladé rakouské tanečnice Hanny Bergerové.¹¹¹

Čtvrtky byly věnovány tanci z hlediska hudebního. V jejich rámci k posluchačům promluvili dr. Jan Branberger, Ing. Ferdinand Pujman¹¹², prof. Leo Kestenberg¹¹³ a Jan Seehák¹¹⁴, „který právě získal profesuru a diplom ženevského učiliště Dalcrozeova“.¹¹⁵

Večer 3. 3. představil prof. Jan Seehák v rámci své přednášky metodu Jacques-Dalcroze, přiblížil její význam a poslání, popsal metodiku ženevské školy, ale také náležitosti potřebné k získání certifikátu a diplomu.¹¹⁶

Ve čtvrtek 17. 3. od 18 hodin přednášel dr. Alfred Sandt¹¹⁷ *O romantickém baletu*.¹¹⁸

Pátky byly zaměřené na avantgardu. „Po úvodním slově Františka Halase vystoupila Jožka Šaršeová a žáci, Lída Myšáková, skupina Saši Machova, atd. [...] O avantgardě z hlediska Jazzu hovořil dirigent Jan Šíma a o surrealismu spisovatel Bohuslav Brouk.“^{119,120}

¹¹⁰ Jan Branberger (18. 11. 1877 – 4. 5. 1952) – český hudební vědec, spisovatel, organizátor. Zdroj: Kateřina Hnátová. „Branberger, Jan“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2011 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=7360.

¹¹¹ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

¹¹² Ferdinand Pujman (23. 5. 1889 – 17. 12. 1961) – hudební, činoherní a operní kritik, varhaník, estetik, spisovatel, operní režisér. Zdroj: „Pujman, Ferdinand“ [online]. In: *Česká divadelní encyklopedie*. [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Pujman,_Ferdinand.

¹¹³ Leo Kestenberg (27. 11. 1882 – 14. 1. 1962) – pianista, pedagog, teoretik, organizátor hudebního dění. Zdroj: Ivan Poledňák. „Kestenberg, Leo“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2008 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1844.

¹¹⁴ Jan Seehák (1910–1978) – hudební skladatel, odborník a pedagog pohybové výchovy, pianista, doprovodný klavírista a učitel. Jeden z nejpřednějších českých skladatelů hudby k pohybovým a tanečním cvičením, zvláště pro sokolská a spartakiádní vystoupení. (*Jan Seehák* [fond]. Národní muzeum – Historické muzeum – Archiv tělesné výchovy a sportu, fond č. 206.)

¹¹⁵ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

¹¹⁶ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

¹¹⁷ Alfred Sandt – významný německý taneční kritik, který pravidelně psal o tanci v pražských novinách Bohemia. Zdroj: Dorota Gremlicová. „Reimoser, Jan“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2005 [cit. 30. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4612.

¹¹⁸ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

¹¹⁹ Bohuslav Brouk (19. 11. 1912 – 19. 1. 1978) – psychoanalytik, spisovatel, básník, publicista, filozof, estetik, sociolog a biolog. Zdroj: Alena Pokorná. „Bohuslav Brouk“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Brouk.

¹²⁰ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

V pátek na „*improvizovaném tanečním večeru*“ 4. 3. vystoupilo studio Milči Mayerové a Lídy Myšákové. Jožka Šaršeová předvedla se svými „chovankami“ pantomimickou skicu *Španělská rhapsodie* na hudbu Maurice Ravela. Jako „sympatické“ hodnotila Niké Honsová ve své kritice sólové tango Lídy Myšákové.¹²¹

V pátek 18. 3. proběhla od 18 hodin přednáška dirigenta Jana Šímy¹²², který představil svoji extensi „*o jazzové avantgardě a jejím vlivům na tanec*“. Poté následovaly ukázky soukromých škol Milči Mayerové a Lídy Myšákové.^{123,124}

V průběhu výstavy bylo na jednu ze **sobot** připraveno promítání filmu z archivu společnosti Elisabeth Duncanové.¹²⁵ Následovaly „taneční písně“ v podání Jeleny Holečkové¹²⁶ a taneční skladby na klavír zahráli mistři Kolínský, Vladimír Polívka¹²⁷ a Hans Walter Süsskind.¹²⁸

V **neděli** 27. 2.¹²⁹ od 11 hodin seznámil posluchače Jan Rey se studií „O polce“, kterou si sestavil ke stoletému výročí zrození polky. Ukázky polky, jak se z taneční písně vyvíjela v útvar ryze hudební, hrál vervně prof. Emler. Jako ukázkou zatančila polku od Bohuslava Martinů Eva Vrchlická ml.^{130,131}

V neděli 6. 3. od 11 hodin¹³² hovořil Emanuel Siblík na téma *Akrobatický tanec a girls* s ukázkami umělců revuálních operetních pražských divadel.¹³³ Kromě historie

¹²¹ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

¹²² Jan Šíma (17. 10. 1911 – 6. 8. 1983) – skladatel, dirigent, aranžér, publicista. Zdroj: Ivan Poledňák. „Šíma, Jan“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2009 [cit. 18. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&task=record.record_detail&id=8744.

¹²³ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

¹²⁴ „Výstava tanečního umění“. *Národní listy*. 18. 3. 1938, s. 2.

¹²⁵ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

¹²⁶ Jelena Holečková (20. 10. 1899 – 6. 8. 1980) – pěvkyně-sopranistka, pedagožka a překladatelka. Zdroj: Jan Buda. „Holečková, Jelena“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2010 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&task=record.record_detail&id=8114.

¹²⁷ Vladimír Polívka (6. 7. 1896 – 11. 5. 1948) – český klavírista, spisovatel, hudební skladatel, pedagog. Zdroj: David Sedlecký. „Vladimír Polívka“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 19. 10. 2019]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Pol%C3%ADvka_\(skladatel\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Pol%C3%ADvka_(skladatel)).

¹²⁸ Hans Walter Süsskind (1. 5. 1913 – 25. 3. 1980) – britský klavírista, dirigent a hudební skladatel českého původu. Zdroj: Tomáš Páv. „Hans Walter Süsskind“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2. 10. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Walter_S%C3%BCsskind.

¹²⁹ N. Honsová. „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“, s. 11.

¹³⁰ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

¹³¹ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

¹³² „Přednáška dr. E. Siblíka: ‚akrobatický tanec a girls‘“. *Národní listy – večerník Národních listů*. 5. 3. 1938, s. 4.

¹³³ „Přednáška dr. E. Siblíka: ‚akrobatický tanec a girls‘“, s. 4.

„akrobatických“ tanců hovořil o tom, že aby tito umělci mohli „obveselovat“ publikum svými „tanečními kreacemi“, stojí za tím dokonale zvládnutí obtížných tanečních figur a „úzkostná technická pečlivost“. Duo Josef Fuxa a Marie Košťálová zatančilo „krkolomný námořnický skeč“ a skupina Bohumila Milce a Nadě Hajdašové předvedla „apačskou scénu z filmového ateliéru“. V závěru programu vystupovalo „precisní a svižné“ duo Rudolf Macharovský a Vosyková.¹³⁴

Jarmila Kröschlová přednášela 13. 3. o „tanci moderního směru a jeho významu pro kulturní život“.¹³⁵

Závěr

Obě výstavy *Tanec v československém umění a ve fotografii* a *Světová výstava tance ve fotografii* patří mezi největší akce pořádané svazem TRG a přitom v jeho fondu ani v osobním fondu Emanuela Siblíka o nich nejsou žádné dochované záznamy. Pouze fond SVU Mánes, který se na výstavě podílel v roce 1936, a korespondence v něm uložená dávají nahlédnout do zákulisí přípravy této akce.

Výstava a taneční večery v Mánesu v roce 1936 probíhaly ve dvou souběžných liniích. SVU Mánes v rámci výstavy zaštil práci československých umělců s důrazem především na své členy a na prodejná díla. Ta v průběhu výstavy generovala finanční příjmy nejen pro prodávající umělce, ale i pro spolek SVU Mánes, jenž si od vystavujících umělců bral provizi z prodaných děl ve výši 20 %.¹³⁶ Tomu byl de facto do určité míry podřízen i styl výběru vystavovaných děl, jejichž zastoupení kritizoval ve svých recenzích Jan Rey i Niké Honsová. V případě výběru uměleckých děl měl E. Siblík spíše doporučující hlas a jeho iniciativa při sjednávání některých děl zamýšlených pro výstavu se ze strany SVU nesetkala s příznivým přijetím.

Taneční večery byly oproti původně zamýšlenému počtu zkráceny na polovinu a prostor pro přednášky byl vždy v rámci večera ohraničen 15 minutami. Předseda SVU Mánes Gočár dokonce E. Siblíka upozornil, že v případě druhého večera nedodržel stanovený čas, přednáška byla dlouhá a posluchači se nudili. E. Siblík se v dopise proti tomuto tvrzení důrazně ohradil, že posluchači si naopak často dělali poznámky a po přednášce byl zahrnut celou řadou dotazů, „neboť to bylo poprvé, co se v Praze mluvilo o estetice tance. [...] Pokud se týče projevů netrpělivosti, viděl jsem některé, nikoliv však ‚řadu‘, pocházely od těch, kteří přišli do Mánesa patrně za jiným cílem, spletli si Mánes s Alhambrou.“¹³⁷

¹³⁴ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

¹³⁵ N. Honsová. „Poslední týden tance“, s. 5.

¹³⁶ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9228).

¹³⁷ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9224, 9225).

Emanuel Siblík si neodpustil drobný osten, že téma taneční estetiky „nelze odbyti za 15 minut, což je patrné i neodborníkovi“. Je zřejmé, že představy a očekávání obou představitelů pořádajících organizací, se v některých ohledech rozcházejí.

K této přednášce se vyjádřil poměrně kriticky Jan Rey a uvádí, že Emanuel Siblík vyšel z definice, že „estetika je věda o krásnu“, dělil ji na objektivní a subjektivní a přiklonil se k „estetickému relativismu“. Rey zároveň označil některé jeho teze, například o rytmu, za „opravdu svérázné“. „Ale i v estetice je možné zaspat 20 let. Mluví-li o kostýmu, definuje-li jej jako ‚povrch tance‘ a doporučuje chiton ‚athénské (!) střihu‘. Více citovati nemám chuti.“¹³⁸

Překvapivou informací o výstavě v roce 1936 přinesl umělecký měsíčník *Volné směry* (vydáváný *Spolkem výtvarných umělců Mánes*), který na straně 299 uvádí: „Výstava [...] se nesetkala u obecnstva se zájmem odpovídajícím úsilí, se kterým ji svaz TRG sestavoval.“ Přes velkou publicitu v médiích výstavu za celou dobu trvání v roce 1936 (23 dnů) navštívilo pouze 1598 osob.¹³⁹ Jednalo se však o platící návštěvníky, kteří zhlédli expozici a SVU Mánes připadlo 4514 Kč z prodaných vstupenek a katalogů.¹⁴⁰ Informace o tom, jaký byl zájem o informační taneční večery s přednáškou, nejsou nikde dostupné. Finanční výtěžek z nich však také připadl SVU Mánes, zatímco tanečnice vystupovaly bez nároku na honorář a všechny výlohy si hradily samy.¹⁴¹

Při přípravě koncepce výstavy v roce 1938 se Svaz TRG spojil tentokrát se *Svazem Československého díla* a Emanuel Siblík se obklopil odborníky z oblasti taneční a hudební kritiky, estetiky, publicistiky, kteří participovali na přednáškách. Velkým lákadlem měla být pro návštěvníky i část expozice zapůjčená z pařížské výstavy konané v roce 1937, kterou se podařilo získat díky Siblíkovým kontaktům ve Francii.¹⁴²

V roce 1938 byl hodinovým přednáškám doplněným o taneční ukázky ilustrující téma dané přednášky věnován mnohem širší prostor a konaly se v pravidelných intervalech po celou délku trvání výstavy. Přednáškové večery tematicky korespondovaly s obsahem jednotlivých výstavních celků, které měli návštěvníci možnost spatřit. Některé večery obsahovaly také druhý, čistě taneční programový blok. Součástí programu byly i tři tematicky zaměřené samostatné „galavečery“.

¹³⁸ Jan Rey. „Taneční přehlídka“. *Venkov*. 19. 1. 1936, s. 7.

¹³⁹ „Výstava“. *Volné směry – umělecký měsíčník*. 1936, roč. 32, č. 1, s. 299.

¹⁴⁰ 453 ks vstupenek à 5 Kč (dospělí), 246 ks à 3 Kč (mládež), 899 ks à 1 Kč (hromadné vstupné) a 210 ks katalogů à 3 Kč. Celkem 4814 Kč a 1598 osob. Zdroj: *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9318).

¹⁴¹ *Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9211).

¹⁴² Natalie Nečasová. *Malkovský, Siblík, Podhajska* [online]. Diplomová práce. Praha: HAMU, 2017. Dostupné z: <http://dspace.amu.cz/handle/10318/9831>.

Bohužel kritika na skladbu expozice na rozdíl od roku 1936 nereagovala, jsou k dispozici spíše informace o obsahu přednášek a tanečních večerů, nikoli však o jejich umělecké úrovni.

Nedostatek zájmu ze strany tisku v roce 1938 se pravděpodobně ještě citelněji odrazil na malé návštěvnosti, protože Niké Honsová v článku věnovanému výstavě napsala: „Bylo by na čase, aby si publikum všimlo těchto zajímavých programů“ a vyslovila politování, „že prozatím zela síň DUPU většinou trapnou prázdnotou.“¹⁴³ Dalším faktorem pak mohly být zmatečné údaje ohledně data, programu a trvání opakovaně se objevující v tisku, kdy se informace lišily i s odstupem jednotlivých dnů. Potenciální návštěvníci-diváci tak mohli být docela dobře zmateni, což jistě nepřispělo k již tak nízké návštěvnosti. Nicméně se zdá, že druhá výstava byla připravena mnohem pečlivěji, měla promyšlenou koncepci a spojovala výtvarnou náplň s teoretickou reflexí témat a uměleckými produkcemi.

V případě obou výstav (Tanec v československém umění a fotografii a Světová výstava tance) narážíme na problém nedostatku pramenů jak objektivních dokumentárních, tak dobových reflexí. Zůstává tak stále mnoho bílých míst, nezodpovězených otázek a je málo pravděpodobné, že na ně nalezneme uspokojivé odpovědi. Přesto v nich můžeme vidět příklad toho, jak se taneční umění v dané době prosazovalo ve veřejném prostoru, jaké volili jeho exponenti cesty a s jakými se potýkali problémy.

¹⁴³ N. Honsová. „Slovem a tancem“, s. 5.

Literatura:

- Dostálová, Michaela. *Dějiny eurytmie v českých zemích*. Hranice: Fabula, 2014.
- Gremlicová, Dorota – Natálie Nečasová. „Případ Zdenka Podhajská. Umělecký tanec v době moderny“. *Divadelní revue*. 2017, roč. 28, č. 1, s. 37–63.
- Holeňová, Jana (ed.). *Český taneční slovník: tanec, balet, pantomima*. Praha: Divadelní ústav, 2001.
- Pavis, Patrice. *Divadelní slovník: [slovník divadelních pojmů]*. Praha: Divadelní ústav, 2003.
- Siblík, Emanuel. *Tanec mimo nás i v nás: historické poznatky a estetické soudy*. Praha: Václav Petr, 1937.
- Toman, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců*. 4. nezm. vyd. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1994.

Vysokoškolské kvalifikační práce:

- Beneš, Ladislav. *Právní a organizační rámce soukromých škol uměleckého tance v Čechách 1900–1945* [online]. Diplomová práce. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Hudební a taneční fakulta, 2019. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10318/13256>.
- Nečasová, Natalie. *Malkovský, Siblík, Podhajská* [online]. Diplomová práce. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Hudební a taneční fakulta, 2017. Dostupné z: <http://dspace.amu.cz/handle/10318/9831>.

Archivní fondy:

Archiv hlavního města Prahy

- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9108).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9139).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9211).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9224).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9225).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9228).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9230).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9233).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9257).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9260).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9287).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9302).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9308).
- Taneční výstava 1936* [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9309).

Taneční výstava 1936 [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9314).

Taneční výstava 1936 [složka výstavy]. Archiv hlavního města Prahy, fond: Spolek výtvarných umělců Mánes Praha. Značka: 1349, inv. č. 4209, karton 75 (č. 9318).

Taneční škola Elizabeth Duncanové [fond organizace]. Archiv hlavního města Prahy, fond č. NAD 1078.

Knihovna umělecko-průmyslového muzea

Spolek výtvarných umělců Mánes. *Výstava Tanec v čsl. umění výtvarném a ve fotografii* [katalog výstavy]. Knihovna umělecko-průmyslového muzea, signatura: XXIIIC4363/7-1, link: <https://katalog.upm.cz/documents/168373>.

Památník národního písemnictví

Siblík, Emanuel [osobní fond]. Literární archiv památníku národního písemnictví, fond č. 1513.

Národní archiv České republiky

Libuše Gottliebová Mašková [složka]. Národní archiv České republiky, fond: Ministerstvo školství, NAD371. Šanon: 514, složka č. 0960.

Národní muzeum

Jan Seehák [fond]. Národní muzeum – Historické muzeum – Archiv tělesné výchovy a sportu, fond č. 206.

Periodika:

Eva

Autor: neuveden. „Výstavy v lednu“. *Eva*. 1. 2. 1936, s. 26.

Lidové noviny

Martinů, Bohuslav. „Hudba a tanec v Paříži“. *Lidové noviny*. 22. 10. 1937, s. XX.

Petříková, Věra. „Třetí taneční večer v Mánesu“. *Lidové noviny*. 26. 1. 1936, s. 10.

— „Poslední večer tance“. *Lidové noviny*. 1. 2. 1936, s. 9.

— „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 12. 2. 1938, s. 7.

— „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 22. 2. 1938, s. 7.

— „Výstava tance“. *Lidové noviny*. 25. 2. 1938, s. 5.

— „Vernisáž výstavy tance“. *Lidové noviny*. 26. 2. 1938, s. 2.

„Výstavy“. *Lidové noviny*. 16. 1. 1936, s. 8.

„Výstavy“. *Lidové noviny*. 22. 1. 1936, s. 8.

Národní listy – večerník Národních listů

„Přednáška dr. E. Siblíka: ‚akrobatický tanec a girls‘“. *Národní listy – večerník Národních listů*. 5. 3. 1938, s. 4.

Národní listy

B. Pch. „II. informační večer v Mánesu“. *Národní listy*. 21. 1. 1936, s. 5.

— „III. informační taneční večer v Mánesu“. *Národní listy*. 30. 1. 1936, s. 5.

Honsová, Niké. „Československý tanec organizuje“. *Národní listy*. 11. 1. 1936, s. 1–2.

- „Poslední týden tance“. *Národní listy*. 15. 3. 1938, s. 2, 5.
- „Slovem a tancem“. *Národní listy*. 8. 3. 1938, s. 5.
- „Světová výstava tance ve fotografii v Praze“. *Národní listy*. 13. 2. 1938, s. 11.
- „III. informační večer“. *Národní listy*. 21. 1. 1936, s. 5.
- J. R. „Čtyři informační taneční večery“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 11.
- Kraus, Josef. „Významný podnik umělecko-výchovný“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 15.
- N. J. H. „Výstava tance v Mánesu“. *Národní listy*. 26. 1. 1936, s. 10.
- „Podniky při světové výstavě ve fotografii“. *Národní listy*. 1. 3. 1938, s. 2.
- Rey, Jan. „Čtyři taneční večery v Mánesu“. *Národní listy*. 5. 1. 1936, s. 11.
- „Výstava čs. tanečního umění ve výtvarnictví“. *Národní listy*. 4. 1. 1936, s. 2.
- „Výstava tanečního umění“. *Národní listy*. 18. 3. 1938, s. 2.

Národní politika

- „Tanec skupinový a pantomimy“. *Národní politika*. 22. 1. 1936, s. 6.

Nová svoboda

- Schonbergerová, Irina. „Taneční výstava“. *Nová svoboda*. 21. 2. 1936, s. 83.
- „Taneční výstava“. *Nová svoboda*. 21. 2. 1936, s. 84.

Pestrý týden

- Duncanová, Elisabeth. „K výstavě tance a rytmiky v Mánesu – Proč tančím“. Přeložila Věra Petříková. *Pestrý týden*. 1. 2. 1936, s. 13.
- Holzbachová, Míra. „Krásno v pohybu“. *Pestrý týden*. 1. 2. 1936, s. 15.

Polední list

- AR. „III. informační taneční večer“. *Polední list*. 5. 1. 1936, s. 2.
- Kr. „Roztančená výstava“. *Polední list*. 11. 1. 1936, s. 2.
- „O estetice tanečního umění“. *Polední list*. 15. 1. 1936, s. 4.

Salon

- Chaloupka, Adolf Dr. „Střepinky z pařížské výstavy“. *Salon*. 15. 10. 1937, s. 14–15.
- Siblík, Emanuel. „Lidový tanec“. *Salon*. 15. 2. 1938, s. 17.

Světozor

- „Tanec ve fotografii“. *Světozor: Světová kronika současná slovem i obrazem, časopis pro zábavu i poučení*. 1936, roč. 36, č. 1, s. 56–7.

Venkov

- „Nové výstavy“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 8. 1. 1936, s. 6.
- Rey, Jan. „Směšný tanec v Mánesu“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 4. 2. 1936, s. 6.
- „Tanec v československém umění a ve fotografii“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 12. 1. 1936, s. 13.
- „Taneční přehlídka“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 19. 1. 1936, s. 7.

- „Taneční skupiny“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 26. 1. 1936, s. 10.
- „Taneční skupiny“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 12. 1. 1936, s. 13.
- „Valeska Gert“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 15. 1. 1936, s. 5.
- „Tanec v československém výtvarném umění“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 26. 1. 1936, s. 11.
- „Tři taneční večery“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 23. 2. 1938, s. 6.
- „Výstavy“. *Venkov: orgán české strany agrární*. 26. 1. 1936, s. 11.

Volné směry

„Výstavy“. *Volné směry – umělecký měsíčník*. 1936, roč. 32, č. 1, s. 299.

Ženská rada

„Pracovní schůze“. *Ženská rada*. 1938, roč. 14, č. 2, s. 17.

Online databáze:

Český hudební slovník

Buďa, Jan. „Holečková, Jelena“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2010 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8114.

Gremlicová, Dorota. „Reimoser, Jan“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2005 [cit. 30. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4612.

Hnáťová, Kateřina. „Branberger, Jan“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2011 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=7360.

Poledňák, Ivan. „Kestenber, Leo“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2008 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1844.

— „Šíma, Jan“ [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. 2009 [cit. 18. 10. 2019]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8744.

Česká divadelní encyklopedie

„Pujman, Ferdinand“ [online]. In: *Česká divadelní encyklopedie*. [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Pujman,_Ferdinand.

„Tarraco, Ore“ [online]. In: *Česká divadelní encyklopedie*. [cit. 17. 10. 2019]. Dostupné z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Tarraco,_Ore.

Wikipedia

Sedlecký, David. „Vladimír Polívka“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 19. 10. 2019]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Pol%C3%ADvka_\(skladatel\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Pol%C3%ADvka_(skladatel)).

NoJin. „Julie Winterová-Mezerová“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 21. 6. 2019 [cit. 4. 10. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Julie_Winterov%C3%A1-Mezerov%C3%A1.

Páv, Tomáš. „Hans Walter Süsskind“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2. 10. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Walter_S%C3%BCsskind.

Pokorná, Alena. „Bohuslav Brouk“ [online]. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 29. 10. 2019]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_Brouk.

Informační systém abART

„Tanec v čsl. umění výtvarném a ve fotografii“ [online]. *Informační systém abART – full verze*. [cit. 25. 3. 2017]. Dostupné z: <http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=umisteni&IDdokumentu=137971>.

„Milada Lexová“ [online]. *Informační systém abART – full verze*. [cit. 14. 10. 2019]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/person/21670>.

Další

„Kremlička Rudolf“ [online]. *Sophistica gallery*. 2016 [cit. 22. 10. 2019]. Dostupné z: <https://sophisticagallery.cz/encyklopedie/kremlicka-rudolf>.

„Sulamit Rahu – Jan Štursa“ [online]. *Národní galerie Praha*. [cit. 25. 10. 2019]. Dostupné z: http://sbirky.ngprague.cz/dielo/CZE:NG.P_2442.

Žižková, Lenka. „Dům uměleckého průmyslu v Praze v historických souvislostech I.: Historie ikonické pražské stavby 1934–1946“ [online]. *Designcabinet.cz*. 17. 9. 2018 [cit. 2. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.designcabinet.cz/dum-umeleckeho-prumyslu-v-praze-v-historickyh-souvislostech-i>.